VR 2024 2302 DOC.0195/2BIS

Vlaamse Regering

Ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuizen en de juridische eerstelijnsbijstand, wat betreft de optimalisering van de werkprocessen van het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht en de justitiehuizen

Op voorstel van de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme;

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In artikel 2 van het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuizen en de juridische eerstelijnsbijstand, gewijzigd bij de decreten van 11 maart 2022 en 17 maart 2023, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° er wordt een punt 4°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"4°/1 elektronisch toezichtsmateriaal: het geheel aan elektronische middelen dat het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht, vermeld in artikel 6, eerste lid, inzet bij de uitvoering van zijn opdrachten;";

2° aan punt 9° wordt een punt e) toegevoegd, dat luidt als volgt:

"e) een uithuisgeplaatste als vermeld in artikel 2 van de wet van 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, of een persoon die met die uithuisgeplaatste dezelfde verblijfplaats betrekt;".

Art. 3. Aan artikel 5 van hetzelfde decreet worden vijf leden toegevoegd, die luiden als volgt:

"Indien een opdracht als vermeld in het eerste lid, 1°, de begeleiding en opvolging inhoudt van een justitiabele aan wie een werkstraf als vermeld in

artikel 37quinquies van het Strafwetboek, of een dienstverlening als vermeld in artikel 216ter, §1, vijfde lid, 2°, van het Wetboek van Strafvordering, is opgelegd, heeft het personeelslid van de justitiehuizen dat belast is met dergelijke opdracht, de bindende eenzijdige beslissingsbevoegdheid ten aanzien van de justitiabele om:

1° de concrete invulling van de werkstraf of de dienstverlening te bepalen;

2° aan de justitiabele instructies op te leggen die hij gedurende de uitvoering van de werkstraf of dienstverlening dient in acht te nemen;

3° de uitvoering van de werkstraf of de dienstverlening stop te zetten in geval van niet-naleving of gedeeltelijke naleving van de instructies, vermeld in 2°, of in geval van wangedrag bij de uitvoering van de werkstraf of de dienstverlening door de justitiabele.

Indien een opdracht als vermeld in het eerste lid, 1°, de begeleiding en opvolging inhoudt van een justitiabele aan wie een voorwaarde is opgelegd die het volgen van een gedragstraining inhoudt, heeft het personeelslid van de justitiehuizen dat belast is met dergelijke opdracht, de bindende eenzijdige beslissingsbevoegdheid ten aanzien van de justitiabele om:

1° de concrete invulling van de gedragstraining te bepalen;

2° aan de justitiabele instructies op te leggen die hij gedurende het volgen van de gedragstraining dient in acht te nemen;

3° het volgen van de gedragstraining stop te zetten in geval van niet-naleving of gedeeltelijke naleving van de instructies, vermeld in 2°, of in geval van wangedrag bij het volgen van de gedragstraining door de justitiabele.

Indien een opdracht als vermeld in het eerste lid, 1°, de begeleiding en opvolging van een justitiabele onder elektronisch toezicht inhoudt, heeft het personeelslid van de justitiehuizen dat belast is met dergelijke opdracht, de bindende eenzijdige beslissingsbevoegdheid ten aanzien van de justitiabele om:

1° indien het de justitiabele toegelaten is om de woning te verlaten, het door hem na te leven uurrooster op te maken;

2° aan de justitiabele instructies op te leggen die hij gedurende het elektronisch toezicht dient in acht te nemen.

Bij de opmaak van een uurrooster als vermeld in het vierde lid, 1°, houdt het betreffende personeelslid rekening met beroepsactiviteiten, opleiding of vorming, vrijwilligerswerk of een andere nuttige tijdsbesteding, de algemene en geïndividualiseerde voorwaarden die aan de justitiabele zijn opgelegd, persoonlijke omstandigheden van de justitiabele, en het eventueel verlof dat aan de justitiabele is toegekend.

Indien een opdracht als vermeld in het eerste lid, 1°, de begeleiding en opvolging van een justitiabele onder elektronisch toezicht inhoudt, heeft het personeelslid van het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht, vermeld in artikel 6, eerste lid, dat daartoe wordt aangeduid door de Vlaamse Regering, de bindende eenzijdige beslissingsbevoegdheid ten aanzien van de justitiabele om:

1° wijzigingen of beperkingen aan te brengen aan het uurrooster, vermeld in het vierde lid, 1°, in geval van niet-naleving of gedeeltelijke naleving van de

instructies, vermeld in het vierde lid, 2°, of in geval van wangedrag bij het ondergaan van het elektronisch toezicht door de justitiabele;

2° een onttrekking aan het elektronisch toezicht onmiddellijk te seinen bij, naar gelang het geval, de onderzoeksrechter, het openbaar ministerie of de bevoegde politiedienst."

Art. 4. In artikel 6, eerste lid, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 11 maart 2022, worden tussen het woord "verzekert" en de woorden "de opvolging" de woorden "als Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht" ingevoegd.

Art. 5. In artikel 9 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° aan paragraaf 1, 1°, wordt de zinsnede ", of om een opdracht als vermeld in punt 3°, uit te voeren" toegevoegd;

2° in paragraaf 1 wordt een punt 2°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"2°/1 een uithuisgeplaatste als vermeld in artikel 2 van de wet van 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, of een persoon die met die uithuisgeplaatste dezelfde verblijfplaats betrekt, als dat noodzakelijk is om een opdracht uit te voeren die tot doel heeft hen te begeleiden en op te volgen, en een opdrachtgever te informeren over de opvolging;";

3° in paragraaf 1, 3°, wordt het woord "begeleiden" vervangen door het woord "ondersteunen";

4° aan paragraaf 1, 3°, wordt de zinsnede ", of om een opdracht als vermeld in punt 1°, uit te voeren" toegevoegd;

5° in punt 6° worden tussen de zinsnede "artikel 5, 2°," en het woord "overleg" de woorden "van dit decreet" ingevoegd;

6° in paragraaf 2, eerste lid, wordt de zinsnede "paragraaf 1, 1° en 2°," vervangen door de zinsnede "paragraaf 1, 1°, 2° en 2°/1";

7° aan paragraaf 2, tweede lid, wordt de zinsnede ", en lokalisatiegegevens als zij aan de hand van elektronisch toezichtsmateriaal onder bescherming zijn geplaatst" toegevoegd.

Art. 6. Aan artikel 13, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt de volgende zin toegevoegd:

"De justitiehuizen kunnen de justitiabelen identificeren aan de hand van hun identiteitskaart, alsook aan de hand van de foto van de houder die overeenstemt met de foto van de laatste kaart, vermeld in artikel 6bis, §1, 1°, van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten.".

Art. 7. In artikel 16 van hetzelfde decreet, waarvan de bestaande tekst paragraaf 1 zal vormen, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° aan punt 3° wordt de volgende zin toegevoegd:

"Het voormelde informeren gebeurt in eenvoudige en toegankelijke bewoordingen, in het bijzonder als de justitiabele minderjarig is.";

2° er worden een paragraaf 2 en een paragraaf 3 toegevoegd, die luiden als volgt:

"§2. Om een opdracht als vermeld in artikel 5, 1°, uit te voeren die tot doel heeft om een justitiabele als vermeld in artikel 2, 9°, b), te ondersteunen en te informeren gedurende een strafrechtelijke procedure of een procedure in het kader van de uitvoering van straffen en maatregelen, wordt rekening gehouden met de individuele behoeften van de voormelde justitiabele.

Het ondersteunen en informeren, vermeld in het eerste lid, vindt onmiddellijk plaats en zolang de voormelde justitiabele dat nodig acht, met specifieke aandacht voor slachtoffers van misdrijven als vermeld in boek 2, titel Iter, van het Strafwetboek en andere categorieen van slachtoffers die de Vlaamse Regering kan bepalen.

§3. Zolang een justitiabele als vermeld in artikel 2, 9°, a), minderjarig is, kan hij een persoon die ouderlijk gezag heeft of een andere persoon die door de gerechtelijke overheid is aanvaard of aangewezen, laten informeren over een opdracht als vermeld in artikel 5, 1°, en zich door die persoon laten vergezellen tijdens de gesprekken waartoe de justitiabele uitgenodigd wordt.".

Art. 8. Aan titel 2 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 11 maart 2022 en 17 maart 2023, wordt een hoofdstuk 9 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Hoofdstuk 9. Maatregelen met het oog op de optimalisering van de werkprocessen van de gedecentraliseerde diensten".

Art. 9. In hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 11 maart 2022 en 17 maart 2023, wordt aan hoofdstuk 9, toegevoegd bij artikel 8, een artikel 25/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 25/1. Als het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht, vermeld in artikel 6, eerste lid, van dit decreet, door uitzonderlijke omstandigheden zijn opdrachten niet langer voortdurend, regelmatig en zonder onderbreking kan uitvoeren, kan het een beroep doen op een private partner als al de volgende voorwaarden zijn vervuld:

1° de overgedragen taken betreffen uitvoeringstaken die in een overeenkomst met de private partner omschreven worden;
2° het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht, vermeld in artikel 6, eerste lid, van dit decreet, behoudt zijn beslissingsbevoegdheid en blijft instaan voor de concrete invulling van het elektronisch toezicht, de begeleiding van de justitiabele bij dat toezicht en de rapportering aan de opdrachtgever;
3° de overdracht, vermeld in punt 1°, is beperkt in de tijd;

4° het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht, vermeld in artikel 6, eerste lid, van dit decreet, houdt toezicht op de uitvoering van de overgedragen taken, vermeld in punt 1°;

5° het personeel dat voor de overgedragen taken, vermeld in punt 1°, wordt ingezet, wordt aan een veiligheidsscreening onderworpen.

De personeelsleden van de private partner, vermeld in het eerste lid, kunnen met het oog op de uitvoering van de taken, vermeld in het eerste lid, 1°, de identiteit van de justitiabelen controleren aan de hand van hun identiteitskaart.".

Art. 10. In hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 11 maart 2022 en 17 maart 2023, wordt aan hetzelfde hoofdstuk 9 een artikel 25/2 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 25/2. De door de Vlaamse Regering aangeduide minister kan bevel geven aan het openbaar ministerie om de zaak met het oog op de herroeping, schorsing of herziening van de beslissing over de uitvoering van de straf of maatregel aanhangig te maken bij de bevoegde rechtbank als de justitiabele naar aanleiding van de uitvoering van de opdracht, vermeld in artikel 5, punt 1°, met een doel als vermeld in artikel 9, §1, punt 1°, een ernstig gevaar vormt voor de fysieke of psychische integriteit van de medewerkers van de gedecentraliseerde diensten, vermeld in artikel 6, eerste lid.".

Art. 11. In hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 11 maart 2022 en 17 maart 2023, wordt aan hetzelfde hoofdstuk 9 een artikel 25/3 toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 25/3. Een persoon die onder elektronisch toezicht is geplaatst, onthoudt zich van beschadiging of verduistering van het elektronisch toezichtsmateriaal.

De persoon die elektronisch toezichtsmateriaal beschadigt of verduistert, begaat een misdrijf dat wordt bestraft met een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en een geldboete van 200 euro tot 4000 euro, of met een van die straffen alleen.

Het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023 is, met inbegrip van hoofdstuk 10, afdeling 4, 8 en 10 van het voormelde decreet, van toepassing op de handhaving van dit artikel.".

Brussel, ... (datum).

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR

ONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN HET DECREET VAN 26 APRIL 2019 HOUDENDE DE JUSTITIEHUIZEN EN DE JURIDISCHE EERSTELIJNSBIJSTAND, WAT BETREFT DE OPTIMALISERING VAN DE WERKPROCESSEN VAN HET VLAAMS CENTRUM ELEKTRONISCH TOEZICHT EN DE JUSTITIEHUIZEN

Dit ontwerp van decreet beoogt een optimalisering van de werkprocessen van de justitiehuizen en het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht. Zo worden een aantal aanpassingen op het vlak van bijstand aan slachtoffers en de gegevensverwerking ingevoegd alsook een aantal maatregelen, meer bepaald de voorwaarden om beroep te doen op een private partner, een strafbaarstelling voor het beschadigen van ET-materiaal, etc.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

Op grond van het Regeerakkoord (2024) zet de Vlaamse overheid in op een gemeenschapsgerichte justitie die vertrekt van een snelle, kordate en consequente opvolging van degene die de regels overtreden. *"De rode draad doorheen dit regeerakkoord is dat Vlaanderen een deelstaat is met rechten én plichten. We dragen de rechtsstaat hoog in het vaandel. De regels ervan garanderen de vrijheid van elk van ons. Door de regels te handhaven beschermt de overheid al haar burgers. Wij verwachten dan ook dat iedereen zich aan de regels houdt. Als dit niet gebeurt, moet de overheid tussenkomen. Een onderscheidend kenmerk van een overheid die veel belang hecht aan goed bestuur, is een overheid die van slagkrachtig optreden een kerntaak maakt. Dit vertaalt zich in enerzijds duidelijke wetgeving die toepasbaar en afdwingbaar is en anderzijds in een effectieve en efficiente handhaving. Bij inbreuken op Vlaamse regelgeving moeten bestuurlijke handhaving en strafrechtelijk beleid dan ook veel meer dan vandaag aanvullend aan elkaar worden ingezet, zodat iedere inbreuk een aangepaste reactie krijgt."* (p. 94).
De beleidsnota 2019-2024 betreffende justitie en handhaving stelt slachtoffers centraal in het Vlaams beleid (punt 5.3.1) en beoogt een maximale optimalisatie van de werkprocessen van de justitiehuizen en het VCET (punt 5.3.4).

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

Het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET) registreerde in de periode van 2020 tot op heden in totaal 849 incidenten waarbij het elektronisch

toezichtsmateriaal door de justitiabele werd beschadigd of verduisterd, gaande van doorknippen van een enkelband, manipuleren of beschadigen van de bewakingsbox tot weggooien van de GPS. In dezelfde periode zijn 39 incidenten met beledigingen en bedreigingen ten aanzien van het personeel geregistreerd. In 127 gevallen werd een technische interventie verhinderd

Het VCET signaleert aan de opdrachtgevers alle incidenten die gepaard gaan met beschadiging van het materiaal en/of met fysiek of verbaal geweld ten aanzien van de medewerkers. Het komt momenteel exclusief aan de opdrachtgever toe om een reactie, zoals bijvoorbeeld een herroeping, schorsing of herziening van het elektronisch toezicht, te verbinden aan incidenten die plaatsvinden tijdens de strafuitvoering. Het VCET, dat ingebed is bij het Agentschap Justitie en Handhaving, stelt echter vast dat de opdrachtgevers, in het bijzonder de gevangenisadministraties, in sommige gevallen nalaten om een gepaste reactie te verbinden aan ernstige incidenten die zich voordoen tijdens het elektronisch toezicht. Het Openbaar Ministerie gaat niet stelselmatig over tot vervolging van de incidenten die een misdrijf vormen onder het federale strafrecht, zoals de opzettelijke beschadiging van het elektronisch toezichtsmateriaal.

Het voorgaande heeft als gevolg dat de incidenten zonder passend gevolg blijven voor de betrokken justitiabele, niettegenstaande de beschadiging van materiaal en/of geweldpleging of de dreiging daartoe. Indien de beslissing tot toekenning van elektronisch toezicht niet herroepen wordt, behoort het VCET het elektronisch toezicht onmiddellijk verder te zetten of te heractiveren. Dit creeert een perceptie van 'wetteloosheid' bij de betrokken justitiabelen en bezwaart de goede werking en de publieke middelen van het VCET, mede ten nadele van de justitiabelen die zich correct gedragen.

Daarnaast werd ook vastgesteld dat een aantal aanpassingen aan het decreet Justitiehuizen vereist waren om tegemoet te komen aan enkele leemtes inzake de beslissingen die personeelsleden van de justitiehuizen en het VCET nemen ten aanzien van justitiabelen. Deze beslissingen dienen decretaal verankerd te worden gezien de impact ervan op justitiabelen. Ook werden enkele leemtes met betrekking tot gegevensverwerking weggewerkt.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

Om een effectieve en efficiente uitvoering van de opdrachten te verzekeren wil het ontwerp de werkprocessen actualiseren en versterken. Er worden nieuwe instrumenten gecreeerd die het VCET toelaten om haar taken voortdurend zonder onderbreking op te nemen, en om korter op de bal te spelen en doortastender op te treden bij ernstige incidenten. Deze instrumenten zijn: beroep doen op een private partner, voor zover aan een reeks voorwaarden is voldaan, een strafbaarstelling bij beschadiging of verduistering van het ET-materiaal en een welomlijnd positief injunctierecht.

De werkprocessen worden ook op vlak van gegevensverwerking geoptimaliseerd. Aan de justitiehuizen zijn nieuwe opdrachten toebedeeld in het kader van het tijdelijk huisverbod. Over de betrokken personen behoren ze bijgevolg persoonsgegevens te verwerken. Aan een elektronisch toezicht kan ook een verbodsvoorwaarde verbonden zijn, zoals een plaats- of contactverbod ter

bescherming van het slachtoffer. Met behulp van het toezichtsmateriaal kan ook de naleving van dit verbod gecontroleerd worden. Dit veronderstelt dat ook lokalisatiegegevens van de beschermde persoon verwerkt kunnen worden. Verder wordt een decretale grondslag voorzien voor de verificatie van de identiteit van justitiabelen aan de hand van hun identiteitskaart, met inbegrip van de foto van de identiteitskaart.

Er wordt ook duidelijk aangegeven dat bepaalde personeelsleden van de justitiehuizen en het VCET een bindende eenzijdige beslissingsbevoegdheid hebben ten aanzien van justitiabelen.

Wat het slachtofferonthaal betreft, bieden de justitiehuizen nu reeds, van zodra ze gevat worden, ondersteuning en informatieverstrekking aan slachtoffers en hun naasten of nabestaanden, rekening houden met hun noden en behoeften. Dit wordt uitdrukkelijk opgenomen in het decreet, met specifieke aandacht voor slachtoffers van terrorisme. Dit vormt, specifiek voor wat de diensten slachtofferonthaal betreft, de omzetting van Richtlijn (EU) 2017/541 inzake terrorismebestrijding.

Tot slot worden een aantal waarborgen voorzien voor minderjarige daders in hun contacten met de justitiehuizen, overeenkomstig Richtlijn (EU) 2016/800.

Impactanalyse

Impact op de grondrechten

De justitiehuizen en het VCET behoren bij de uitvoering van hun opdrachten persoonsgegevens te verwerken, met inbegrip van gerechtelijke en bijzondere categorieen van gegevens. De bepalingen inzake gegevensverwerking van het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuizen en de juridische eerstelijnsbijstand (hierna: decreet van 26 april 2019) worden in dit ontwerp geactualiseerd. De uithuisgeplaatsten en de personen die met hen samenwonen, worden toegevoegd. Verder wordt voorzien dat ook van slachtoffers lokalisatiegegevens verwerkt kunnen worden, meer bepaald als de dader ten aanzien van het slachtoffer een verbodsvoorwaarde dient na te leven, en dit aan de hand van elektronisch toezichtsmateriaal gecontroleerd wordt. Aangezien het ontwerp aldus een mogelijke impact heeft op het recht op privéleven, meer bepaald op de privacy van de justitiabelen, wordt het aan de bevoegde toezichthoudende autoriteit ter advies voorgelegd.

Het ontwerp introduceert een positief injunctierecht in het kader van de strafuitvoering. Dit verleent de bevoegde minister de bevoegdheid om het Openbaar Ministerie bevel te geven het dossier aanhangig te maken bij de bevoegde rechtbank, met het oog op een herroeping, schorsing of herziening van de genomen beslissing. Dit wordt afgebakend tot situaties waarin een justitiabele de veiligheid van een personeelslid in gevaar bracht. De injunctie heeft louter betrekking op het aanhangig maken van de zaak en doet geen afbreuk aan de grondwettelijk verankerde onafhankelijkheid van het Openbaar Ministerie en van de bevoegde rechtbank. De injunctie beoogt de grondrechten, in het bijzonder de lichamelijke integriteit en veiligheid, van de medewerkers van de justitiehuizen en

het VCET te waarborgen, in het geval dat geen of laattijdige reactie blijkt te volgen op het aan de opdrachtgever gemelde gedrag van de justitiabele.

Tot slot voorziet het ontwerp in een specifieke strafbaarstelling voor de opzettelijke beschadiging en verduistering van het elektronisch toezichtsmateriaal, en wordt tot het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving toegetreden. De strafmaat is van dezelfde orde als de strafmaat voor het verduisteren of verspillen van ter beschikking gestelde goederen, opgenomen in artikel 491 van het Strafwetboek.

Impact op kinderen en jongeren - JoKER

Uit de rechtspraak van het EHRM vloeit voort dat ten aanzien van minderjarigen een specifieke invulling moet worden gegeven aan het in artikel 6 EVRM gewaarborgde recht van de beklaagde op een eerlijk proces. Er dient rekening gehouden met de leeftijd en capaciteiten van de minderjarige. Betrokkene moet de procedure begrijpen en er kunnen aan deelnemen, met toegang tot een advocaat. Op niveau van de Europese Unie resulteerde dit in de bindende Richtlijn 2016/800 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure. De Richtlijn is van toepassing op verdachten die jonger zijn dan 18 jaar en moet in acht worden genomen gedurende de gehele strafprocedure. Kort gezegd worden volgende maatregelen vooropgesteld in de Richtlijn: van bij aanvang een individuele beoordeling van de specifieke behoeften van de minderjarige; het recht op bijstand; de aanwezigheid van een geschikte volwassene; de audiovisuele opname van het verhoor; aanvullende waarborgen ingeval van arrestatie of voorlopige hechtenis.

De omzetting van de Richtlijn 2016/800 behoort grotendeels tot de bevoegdheid van de federale overheid. De rechtspleging is immers een residuaire aangelegenheid. De federale bevoegdheid betreft zowel de burgerlijke procedure, het strafprocesrecht als de strafuitvoering. Hoewel uithandgegeven jongeren onder de verantwoordelijkheid van de gemeenschappen vallen, blijven zij wat de strafuitvoering en hun externe rechtspositie betreft onderworpen aan de federale regelgeving, met inbegrip van artikel 606 Wetboek van Strafvordering (wat voortvloeit uit artikel 5, §1, II, 6°, d) BWHI).
De Vlaamse Gemeenschap is bijgevolg niet bevoegd om de rechtspositie van de justitiabele in de gerechtelijke procedure te regelen. De mogelijkheid om zelf deelaspecten te regelen, beperkt zich tot de rechtspositie van de justitiabelen in hun relatie tot de diensten waarvoor de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is (in dit kader de justitiehuizen en het VCET), voor zover daarbij geen afbreuk wordt gedaan aan de rechten en plichten die voortvloeien uit de gerechtelijke procedure.

Ook minderjarigen kunnen justitiabelen zijn in de zin van het decreet van 26 april 2019. Zij kunnen slachtoffer zijn van een misdrijf, en zij kunnen huisgenoten zijn van een uithuisgeplaatste. Zij kunnen als dader verkeersmisdrijven begaan, of uitzonderlijk "uithanden gegeven" worden, waarbij het straf(proces)recht op hen van toepassing is. Zij kunnen in een burgerrechtelijke opdracht betrokken zijn. Het decreet van 26 april 2019, en de in dit ontwerp van decreet voorziene wijzigingen, kunnen bijgevolg ook op minderjarige justitiabelen betrekking hebben.

Volgende waarborgen worden ingevoegd in het decreet ten behoeve van minderjarige justitiabelen in hun contacten met de justitiehuizen en het VCET:

- het informeren van een minderjarige justitiabele behoort in een eenvoudige en toegankelijke taal te gebeuren. Dit wordt toegevoegd aan artikel 16, punt 3°, van het decreet en geldt bijgevolg ten aanzien van alle minderjarigen die betrokken zijn in strafrechtelijke of burgerrechtelijke opdrachten, of die slachtoffer zijn of huisgenoot van een uithuisgeplaatste;
- een minderjarige dader heeft het recht om een persoon met ouderlijk gezag of een andere persoon die door de gerechtelijke overheid is aanvaard of aangewezen, over de opdracht van het justitiehuis te laten informeren, en zich gedurende de gesprekken met de justitieassistent door deze volwassen persoon te laten vergezellen. Dit komt tegemoet aan artikel 5 en artikel 15, lid 4, van Richtlijn 2016/800;
- een plaats- of contactverbod dat wordt gecontroleerd aan de hand van elektronisch middelen, kan ook minderjarige slachtoffers of minderjarige huisgenoten van een uithuisgeplaatste, beschermen. Indien het gaat om een contactverbod, zal hiervoor de toestemming van de beschermde persoon of degene die ouderlijk gezag heeft, vereist zijn;
- de actualisering van de bepalingen inzake gegevensverwerking komt ook ten goede aan de minderjarige justitiabelen;
- de controle van de identiteit aan de hand van de identiteitskaart krijgt ook ten behoeve van minderjarigen een decretale grondslag.

De toevoegingen in het decreet van 26 april 2019 situeren zich binnen de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap. Aan de bevoegdheid van de federale overheid om de strafprocedure met inbegrip van procedurele waarborgen voor minderjarigen te regelen, wordt niet geraakt.

Momenteel specifieert de regelgeving niet in welke mate personen met ouderlijk gezag of andere volwassen vertrouwenspersonen bij de uitvoering van de opdrachten betrokken behoren te worden. Als uitgangspunt geldt dat iemand die 16 jaar of ouder is, geestelijk voldoende bekwaam geacht wordt om met de justitieassistent een opvolgingsgesprek te voeren, en zich desgewenst door een persoon met ouderlijk gezag mag laten bijstaan. Er wordt ook als instructie meegegeven dat personen met ouderlijk gezag over het verloop van de opvolging van de minderjarige geïnformeerd kunnen worden als zij dit wensen, of als de minderjarige dit wenst. De huidige manier van werken ligt dus grotendeels in de lijn van wat de Richtlijn 2016/800 voorschrijft. Hoewel de omzetting van de Richtlijn grotendeels tot de bevoegdheid van de federale overheid behoort, wordt de voorgeschreven handelswijze in het decreet van 26 april 2019 ingevoegd, voor wat betreft de rechtspositie van minderjarigen ten aanzien van de justitiehuizen en VCET. Zo worden deze rechten afdwingbaar, wat momenteel niet geval is gezien het slechts interne richtlijnen betreft. Een andere optie om hun rechtspositie in dit kader te versterken is er niet, gezien de Richtlijn 2016/800 bindend is. Dit biedt meer rechtszekerheid en versterkt hun rechtspositie, zonder deze te verzwaren, zodat dit enkel positieve effecten heeft. Hetzelfde geldt voor de andere toevoegingen, in het bijzonder de informatieverstrekking in een toegankelijke taal, wat niet enkel voor minderjarige daders geldt, maar ook voor minderjarige slachtoffers en huisgenoten van uithuisgeplaatsten, en kinderen in het kader van een burgerrechtelijke procedure. Voor die laatsten is nu reeds een specifieke bepaling opgenomen in artikel 16, 9°, van het decreet.

Dit alles doet ook geen afbreuk aan de specifieke regels die zullen gelden voor de elektronische monitoring van minderjarige daders, zoals bepaald in artikel 29 van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht.

De voorschriften van de Richtlijn 2016/800 zijn bindend en bieden geen appreciatieruimte, zodat de minderjarige justitiabelen bij de voorbereiding van dit ontwerp van decreet niet bevraagd werden Wat de opvolging betreft, gaat de Europese Commissie in detail na of de Richtlijn afdoende in wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen is omgezet. Intern wordt een agentschapsnota over informatiedeling met minderjarigen en de personen met ouderlijk gezag voorbereid, met oog op uniforme richtlijnen overeenkomstig de regelgeving.

Budgettaire impact

Er is geen budgettaire impact voor de Vlaamse Overheid.

De Inspectie van Financien verstrekte een gunstig advies op 29 november 2023.

Het begrotingsakkoord werd gegeven op 18 december 2023.

Bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel

Het ontwerp van decreet heeft geen bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel.

Implementatie

Het decreet zal in werking treden op de tiende dag na publicatie in het Belgisch Staatsblad.

C. Totstandkomingsprocedure

Op 22 december 2023 werd het voorontwerp van decreet een eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Op basis daarvan werd advies gevraagd aan de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (VTC) en aan de Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA).

Op 16 januari 2024 verstrekte de VTC haar advies nr. 2024/012. De VTC is van oordeel dat het voorgelegde voorontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, op voorwaarde dat met hiernavolgende elementen rekening gehouden wordt.

De VTC stelt dat de implementatie van tracking van het slachtoffer, zelfs al gaat het om een beschermingsmaatregel voor de te beschermen persoon, een grondige risicobeoordeling vergt. Ze beveelt om, wat de lokalisatiegegevens van het slachtoffer betreft, een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling (GEB) uit te voeren en op basis daarvan de nodige maatregelen uit te werken, zo nodig in een uitvoeringsbesluit en de GEB aan de VTC voor advies voor te leggen. Indien aan de criteria voor het opmaken van een GEB is voldaan, zal hieraan gevolg gegeven

worden. Alvast kan gesteld worden dat de lokalisatiegegevens op een veilige manier verwerkt worden. Nu reeds is voorzien in beveiligingsmaatregelen die onder meer betrekking hebben op: hosting, audit logging (lees- en schrijfacties),toegang tot de toepassing (identificatie en authorisatie, toegang voor systeembeheerders (identificatie en authorisatie), netwerkbeveiliging, kwetsbaarheidsstudie, backups frequentie en retentie, herstelbaarheid en beschikbaarheid.

De VTC herinnert eraan dat het principe van minimale gegevensbescherming van de AVG ook vraagt dat het doel waarvoor de gegevens verzameld worden effectief is en dit aangetoond moet worden. Het doel is de naleving van een contactverbod met het slachtoffer te controleren (bv. bij een veroordeling wegens belaging) en op die manier het slachtoffer te kunnen veiligstellen._Om de controle aan de hand van elektronische middelen van een verbod dat specifiek ter bescherming van het slachtoffer is opgelegd mogelijk te maken, moeten niet enkel van de dader maar ook van het slachtoffer lokalisatiegegevens verwerkt kunnen worden. Technisch gaat het immers om geolokalisatie van de dader, met een extra toestel (tracker) voor het slachtoffer. Het systeem volgt op elk moment de locatie van de dader en het slachtoffer. Als het systeem detecteert dat de dader zich binnen een bepaalde afstand van ten minste één van de slachtoffers bevindt, wordt er een alarm gegenereerd. Daartoe zullen onder meer exclusiezones gecreeerd worden. Bedoeling is om preventief en proactief in te grijpen als de dader zich in de richting van het slachtoffer begeeft. De personeelsleden gaan uitsluitend na waar een slachtoffer met tracker zich bevindt in geval zich een alarm voordoet. Indien zich een alarm voordoet, zal het VCET de nodige maatregelen treffen om het slachtoffer veilig te stellen. In die zin is het doel van de gegevensverwerking effectief.

De VTC beveelt verder aan:

- een regeling uit te werken voor de manier waarop de identificatie aan de hand van de identiteitskaart mag gebeuren en voor de elementen die sterke vermoedens van fraude vormen. Dit zal aan de hand van een omzendbrief gebeuren.
- de verplichting van het sluiten van een verwerkersovereenkomst indien met een private partner een overeenkomst afgesloten wordt, enkel in de toelichting vermelden. Deze verplichting, die rechtstreeks voortvloeit uit de AVG, wordt in het ontwerp van decreet geschrapt.

De GBA verwees op zitting van 9 februari 2024 naar haar standaardadvies nr. 65/2023 van 24 maart 2023 betreffende de redactie van normatieve teksten. Dit advies geeft geen aanleiding tot aanpassing van het ontwerp van decreet. Het voorgelegde ontwerp biedt, met inbegrip van de aanpassingen naar aanleiding van het advies van de VTC, voldoende waarborgen wat de bescherming van persoonsgegevens van de betrokkenen betreft.

Tot slot wordt, op vraag van het Rijksregister, artikel 6 - dat artikel 13 van het decreet justitiehuizen wijzigt - aangepast door expliciet aan te geven dat de identificatie niet enkel aan de hand van de identiteitskaart kan gebeuren maar ook, mits de nodige machtiging is verleend, aan de hand van de foto van de houder die overeenstemt met de foto van de laatste kaart, zoals vermeld in artikel 6bis, §1, 1°, van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Uit artikel 5, §1, III, eerste lid BWHI volgt dat *"de organisatie, de werking en de opdrachten van de justitiehuizen en van de bevoegde dienst die de uitwerking en de opvolging van het elektronisch toezicht verzekert"*, een gemeenschapsbevoegdheid is. De federale overheid bepaalt, op grond van het tweede lid van hetzelfde artikel, de opdrachten die zowel het VCET als de justitiehuizen (of een andere door de Vlaamse Regering aangeduide dienst) uitoefenen in het kader van de gerechtelijke procedure of de uitvoering van gerechtelijke beslissingen.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit decreet heeft betrekking op een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

Dit artikel voegt een definitie in voor "elektronisch toezichtsmateriaal".

Daarnaast breidt dit artikel de omschrijving van 'justitiabele' uit, rekening houdende met de opdrachten in geval van een tijdelijk huisverbod.
Het begrip justitiabelen omvat alle personen ten aanzien van wie de justitiehuizen en VCET opdrachten uitvoeren. Zij worden in het decreet van 26 april 2019 in categorieen opgedeeld. Het artikel voegt de uithuisgeplaatsten en de personen die met hem samenwonen toe. Een tijdelijk huisverbod, als bedoeld in wet van 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, kan immers opgelegd worden zonder dat in hoofde van de uithuisgeplaatste een misdrijf is vastgesteld dat hij ten aanzien van zijn huisgenoten gepleegd zou hebben. Als dat wel het geval is, zijn zij ook als dader resp. slachtoffer te aanzien.

Artikel 3

Met dit artikel worden vijf nieuwe leden toegevoegd aan artikel 5.
Deze bepaling dient samen met de toepasselijke federale regelgeving te worden gelezen. De federale regelgeving bepaalt immers het kader van de uit te voeren opdrachten. De werking van de lokale justitiehuizen en het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET) betreft een Vlaamse bevoegdheid en wordt bijgevolg met het decreet van 26 april 2019 nader geregeld.
Deze bevoegdheidsverdeling vloeit voort uit de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen. Als persoonsgebonden aangelegenheid – waarvoor de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is – wordt onder meer beschouwd:

> *"III. De organisatie, de werking en de opdrachten van de justitiehuizen en van de bevoegde dienst die de uitwerking en de opvolging van het elektronisch toezicht verzekert. Niettemin bepaalt de federale overheid de opdrachten die de justitiehuizen of, in voorkomend geval, de andere diensten van de gemeenschappen die deze overnemen, uitoefenen in het*

kader van de gerechtelijke procedure of de uitvoering van gerechtelijke beslissingen." (artikel 5, §1, III).

Gezien de Gemeenschappen zelf bevoegd zijn voor de organisatie van hun diensten, kunnen ook de justitiehuizen en de dienst die instaat voor het elektronisch toezicht in de drie gemeenschappen anders georganiseerd worden. Daarom gebruikt de federale wetgever systematisch de woorden "de bevoegde dienst van de Gemeenschappen". In diverse wetten zijn de woorden "justitieassistent" en "centrum voor elektronisch toezicht" intussen vervangen door deze ruimere omschrijving. Dit biedt de Gemeenschappen ook de mogelijkheid om zelf te bepalen wie wat precies opneemt (zo bepaalt de justitieassistent van het lokale justitiehuis in sommige gevallen het door de veroordeelde na te leven uurrooster, in andere gevallen gebeurt dit door de medewerker van VCET). Waar de federale regelgeving "bevoegde dienst van de Gemeenschappen" vermeldt, wordt de opdracht in Vlaanderen steeds opgenomen door een justitieassistent of een medewerker van het VCET, zoals bepaald in het decreet justitiehuizen van 2019.

Justitieassistenten en de leden van de operationele directie van het VCET nemen in het kader van hun functie bepaalde beslissingen die een zodanige impact kunnen hebben dat aan de grondrechten van de justitiabelen geraakt wordt. Daarom is het van belang dat dergelijke beslissingen decretaal verankerd worden. Dit artikel beoogt deze verankering. Uit de bepaling blijkt bovendien dat de justitieassistenten en de operationele directie van het VCET een eenzijdige bindende beslissingsbevoegdheid hebben ten aanzien van derden, dat deze rechtstreeks voortvloeit uit de functie, zij bij wet en decreet daarmee belast zijn en dat deze beslissing aan grondrechten van derden kan raken.

1. Eenzijdige bindende beslissingsbevoegdheid ten aanzien van derden

In geval van een werkstraf, dienstverlening of gedragstraining zal de justitieassistent eenzijdig de inhoudelijke concrete invulling ervan bepalen. Hierbij dient rekening te worden gehouden met het vonnis of arrest en de eventuele aanwijzingen van de opdrachtgever, maar het is uiteindelijk de justitieassistent die eenzijdig de prestatieplaats en de soort activiteit - in geval van werkstraf of dienstverlening - of het type gedragstraining bepaalt. De concrete invulling van de werkstraf, dienstverlening of gedragstraining wordt besproken met en uiteindelijk eenzijdig opgelegd aan de justitiabele.

De justitiabele behoort bij de uitvoering van de werkstraf of dienstverlening instructies na te leven, waarvan hij vooraf kennis neemt. Ook bij het volgen van een gedragstraining behoort hij instructies na te leven. Indien de uitvoering van de werkstraf of dienstverlening of het volgen van de gedragstraining niet conform de afspraken en instructies van de justitieassistent gebeurt, kan de justitieassistent eenzijdig beslissen dat de werkstraf/dienstverlening/gedragstraining stopt voor de justitiabele en zal de toegang ertoe ontzegd worden. De justitieassistent zal dit nadien melden bij de (federale) opdrachtgever, die hier verder mee aan de slag zal gaan conform de federale regelgeving. Maar tot op dat ogenblik heeft de justitiabele niet de mogelijkheid om de werkstraf of dienstverlening verder uit te voeren of de gedragstraining verder te volgen.

In het geval van elektronisch toezicht is het de justitieassistent die eenzijdig het uurrooster opmaakt waaraan de justitiabele onder elektronisch toezicht zich moet houden. De justitieassistent zal hierbij, met het oog op re-integratie, rekening houden met (verplichte) activiteiten van de justitiabele, maar het is wel de justitieassistent die dit eenzijdig oplegt.

In geval van incidenten tijdens het elektronisch toezicht zijn het de individuele leden van de operationele directie van het VCET die aanpassingen kunnen doorvoeren aan het uurrooster en op die manier de justitiabele zijn vrijheid beperken. Ook is het de operationele directie die beslist om een onttrekking onverwijld te seinen bij de gerechtelijke overheid, of rechtstreeks aan de politiedienst indien het VCET van oordeel is dat de betrokkene als ontvlucht aanzien kan worden.. Dit betreft dus een ingrijpende beslissing.

2. Vloeit rechtstreeks voort uit de functie, decretaal/wettelijk bepaald

Met de toevoeging van deze decretale bepalingen wordt de bindende eenzijdige beslissingsbevoegdheid van de justitieassistenten en de operationele directie van het VCET decretaal verankerd. Bovendien vloeit de bevoegdheid rechtstreeks voort uit de functie. Justitieassistenten en de operationele directieleden nemen deze beslissingen immers individueel, zonder dit in team te bespreken en zonder goedkeuring of delegatie van een leidinggevende.

3. De beslissing raakt aan de grondrechten van derden

Hogervermelde beslissingen raken aan de grondrechten van derden. Justitieassistenten hebben de bindende eenzijdige beslissingsbevoegdheid omtrent de opmaak van het uurrooster. Zij bepalen dus individueel welke uren de justitiabele voor welbepaalde activiteiten de woning mag verlaten (bv. voor beroepswerkzaamheden), en welke uren hij verplicht in zijn woning aanwezig moet zijn. Hiermee wordt geraakt aan het recht op vrijheid (art. 12 GW en art. 5 EVRM). De leden van de operationele directie van het VCET hebben de bindende eenzijdige beslissingsbevoegdheid om in geval van incidenten het uurrooster van de justitiabele eenzijdig aan te passen en op die manier de vrijheid van de justitiabele in te perken. Dit leidt ertoe dat de justitiabele voor langere tijd aanwezig moet zijn in zijn woning. Zij beslissen ook over melding van onttrekking aan het toezicht aan de gerechtelijke overheid en dus de seining aan de politie, wat in de meeste gevallen tot gevolg heeft dat ze (terug) in een gevangenis opgesloten worden. Hiermee wordt geraakt aan het recht op vrijheid (art. 12 GW en art. 5 EVRM).
Justitieassistenten bepalen uiteindelijk de concrete invulling van de werkstraf, dienstverlening of gedragstraining die de justitiabelen gedurende een bepaalde periode moeten uitvoeren of volgen. Dit vormt een inmenging in hun persoonlijke aangelegenheden en raakt bijgevolg aan het recht op privéleven (ar. 22 GW en artikel 8 EVRM). Justitieassistenten kunnen ook beslissen om de werkstraf, dienstverlening of het volgen van een gedragstraining stop te zetten indien de justitiabele de instructies niet naleeft of in geval van wangedrag van de justitiabele. Hiermee wordt de justitiabele beperkt in zijn/haar vrijheid in handelen.

Artikel 4

Dit artikel voegt uitdrukkelijk toe in artikel 6 dat de gedecentraliseerde dienst die de opvolging en de uitvoering van het elektronisch toezicht verzekert, het Vlaams

Centrum Elektronisch Toezicht betreft. VCET vormt binnen het Agentschap Justitie en Handhaving een aparte deelentiteit naast de lokale justitiehuizen. Zo worden de deelentiteiten duidelijker van elkaar onderscheiden in functie van hun kerntaken.

Artikel 5

Artikel 9, §1, van het decreet van 26 april 2019 geeft aan voor welke doeleinden de personeelsleden over de onderscheiden categorieen van personen gegevens kunnen verwerken. De algemene verordening gegevensbescherming verplicht om een dergelijke opdeling te maken.

Dit artikel voegt vooreerst toe dat, enerzijds, met het oog op het uitvoeren van een strafrechtelijke opdracht ook persoonsgegevens over het betrokken slachtoffer verwerkt kunnen worden, en dat, anderzijds, in het kader van de bijstand van een slachtoffer, ook persoonsgegevens over de betrokken dader verwerkt kunnen worden. Dit is momenteel immers niet afdoende afgedekt. Zo kan de dader veroordeeld zijn tot het betalen van schadevergoeding aan het slachtoffer, of kan in het belang van het slachtoffer een voorwaarde zijn opgelegd aan de dader, zoals het verbod om het slachtoffer te contacteren of benaderen. Bij zowel dader- als slachtoffergerichte opdrachten behoren zowel over de daders als de slachtoffers gegevens verwerkt te kunnen worden, voor zover dit voor het uitvoeren van de opdracht noodzakelijk is. In punt 3° wordt het woord "begeleiden" vervangen door "ondersteunen", gezien ondersteunen van slachtoffers en hun naasten of nabestaanden beter de concrete taken van de justitiehuizen, meer bepaald de diensten slachtofferonthaal, omvat. Naast het bieden van ondersteuning verstrekken zij ook informatie aan slachtoffers: zie de toelichting bij artikel 6.

Verder voegt dit artikel toe met welk oogmerk over de uithuisgeplaatsten en de personen die met hen samenwonen persoonsgegevens verwerkt kunnen worden. De justitiehuizen behoren tijdens het tijdelijk huisverbod de uithuisgeplaatste bij te staan en op te volgen, en de personen die met hem dezelfde verblijfplaats betrekken bij te staan en voor te lichten (artikel 3, §5, van de wet van 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld).

Artikel 9, §2, van het decreet van 26 april 2019 somt de categorieen van persoonsgegevens op die voor de onderscheiden doeleinden verwerkt kunnen worden. Dit artikel voegt in §2 toe dat ook over uithuisgeplaatsten en hun huisgenoten de in het eerste lid vermelde gegevens verwerkt kunnen worden. De aanpassing in de aanhef impliceert dat ook over uithuisgeplaatsten en hun huisgenoten de opgesomde gegevens verwerkt kunnen worden. Dit is noodzakelijk om de door de federale wetgever omschreven opdrachten correct te kunnen uitvoeren.

Verder wordt in §2, tweede lid, de mogelijkheid ingevoegd om ook van slachtoffers lokalisatiegegevens te verwerken. De strafrechter alsook de strafuitvoeringsrechter of -rechtbank kan, naast elektronisch toezicht, aan de dader een plaats- of contactverbod opleggen ter bescherming van het slachtoffer. Het elektronisch toezichtsmateriaal dat wordt ingeschakeld, kan ook de naleving van dit verbod controleren. Het elektronisch toezichtsmateriaal dat wordt ingeschakeld, kan zowel de naleving van het elektronisch toezicht als de naleving

van het verbod controleren. In dat laatste geval behoren ook de nodige lokalisatiegegevens van het slachtoffer verwerkt te kunnen worden.

Artikel 6

Artikel 13 van het decreet van 26 april 2019 beoogt een unieke identificatie van de betrokken personen te verzekeren aan de hand van het Rijksregister of het identificatienummer van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Als pijler van het e-Government verzekert het Rijksregister immers de uitwisseling van authentieke en accurate gegevens van natuurlijke personen tussen de verschillende overheidsdiensten, die een beperkte toegang hebben tot deze gegevens. Gezien de in artikel 22 van de Grondwet verankerde bescherming van het privéleven, voegt dit artikel bovendien een decretale grondslag in voor de identificatie aan de hand van de identiteitskaart van de justitiabele. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de voorwaarde die is gesteld in de beslissing van 059/2022 van de Minister van Binnenlandse Zaken over de aanvraag om toegang te krijgen tot de gegevens van het Rijksregister, meer bepaald tot de foto die overeenstemt met de foto op de laatste identiteitskaart (artikel 6bis van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten). In eerste instantie vraagt het personeelslid om de voorlegging van de identiteitskaart. Indien de identiteitskaart niet voorhanden is of er sterke vermoedens zijn van fraude kan als bijkomende controle dus ook via het Rijksregister de foto van de identiteitskaart bekeken worden.

Artikel 7

Dit artikel beoogt vooreerst de omzetting van artikel 24, tweede lid, van de Richtlijn (EU) 2017/541 van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2017 inzake terrorismebestrijding en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/475/JBZ van de Raad en tot wijziging van Besluit 2005/671/JBZ van de Raad, specifiek voor wat betreft het slachtofferonthaal dat door de justitiehuizen verleend wordt.

Het artikel maakt de bestaande tekst van artikel 16 tot een eerste paragraaf, en voegt een tweede paragraaf in die stelt dat de justitiehuizen steeds rekening houden met de individuele noden en behoeften van slachtoffers, naasten en nabestaanden. Het is van belang om bij het uitvoeren van een opdracht onmiddellijk een gepast aanbod te kunnen voorzien en mogelijke secundaire victimisering te voorkomen. Hierbij dient specifiek aandacht besteed aan slachtoffers, naasten en nabestaanden van terroristische misdrijven, en eventuele andere categorieen van slachtoffers met specifieke noden en behoeften die de Vlaamse Regering kan bepalen.

De opdrachten van de justitiehuizen, meer bepaald de diensten slachtofferonthaal, staan omschreven in artikel 26, §1, van het samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg. Deze opdrachten behelzen vooreerst de ondersteuning tijdens de inzage van het dossier, de wedersamenstelling, de teruggave van inbeslaggenomen stukken of de zitting van de rechtbank. De opdracht informeren bevat verder het geven van de nodige informatie aan het slachtoffer over de gerechtelijke procedure en de rechten van het slachtoffer, de wijze waarop het slachtoffer toegang kan krijgen tot juridisch

advies en rechtsbijstand, de mogelijkheid en de wijze waarop het slachtoffer een schadevergoeding kan verkrijgen en de beschikbare herstelrechtvoorzieningen. Er kan tevens informatie worden gegeven over de bevoegde diensten slachtofferzorg en hun opdrachten, alsook kan de dienst slachtofferonthaal voorzien in een doorverwijzing waar nodig. Tot slot vervult de dienst slachtofferonthaal een brugfunctie ten aanzien van de magistratuur.

In de praktijk wordt deze taken tot ondersteuning en informatieverstrekking reeds uitgevoerd. Denk in het bijzonder aan de bijstand die door de diensten slachtofferonthaal is verleend aan de slachtoffers en hun naasten of nabestaanden van de terroristische aanslagen in Zaventem en Maalbeek in 2016. Met dit artikel wordt er een formele basis gegeven aan deze taken, met specifieke aandacht voor slachtoffers van terroristische misdrijven.

De omzetting van de richtlijn voor wat betreft slachtofferhulp, dat door de centra algemeen welzijnswerk wordt opgenomen, wordt in de betreffende regelgeving voorzien.

Verder beoogt dit artikel de omzetting van artikelen 4 en 5 van Richtlijn (EU) 2016/800 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure, specifiek voor wat minderjarige daders in hun contacten met de justitiehuizen betreft.

Indien een persoon jonger dan 18 jaar een als misdrijf omschreven feit pleegt, zal hij in principe voor de jeugdrechtbank gebracht worden. Een uitzondering hierop vormen de verkeersmisdrijven. De politierechtbank is bevoegd als een jongere ouder dan 16 jaar een overtreding van de wetten betreffende het wegverkeer en/of de verplichte aansprakelijkheidsverzekering voor motorrijtuigen begaat, of een verkeersongeval veroorzaakt met onopzettelijke doding of onopzettelijke slagen en verwondingen tot gevolg. Indien de politierechter oordeelt dat een jeugdbeschermingsmaatregel geschikter is, kan hij de zaak doorverwijzen naar de jeugdrechtbank.

Daarnaast is er ook de "uithandengeving" als uitzonderlijke maatregel. In geval een jongere, tussen 16 en 18 jaar oud, niet openstaat voor een pedagogische aanpak, voorwerp is geweest van jeugdsancties en ernstige feiten heeft gepleegd, kan de jeugdrechter, na deskundig advies te hebben ingewonnen, beslissen om de jongere door te verwijzen naar een bijzondere kamer binnen de jeugdrechtbank of, indien het zeer ernstige misdaden betreft, naar het Hof van Assisen.

Een opdracht van de justitiehuizen kan bijgevolg betrekking hebben op een minderjarige dader. Bij het uitvoeren van een dergelijke opdracht behoren zij rekening te houden met de voormelde richtlijn. De ingevoegde bepalingen beperken zich tot hun onderlinge contacten gezien de strafprocedure en het voorzien van procedurele waarborgen gedurende deze procedure tot de bevoegdheid van de federale overheid behoort. Aan die bevoegdheid van de federale overheid wordt niet geraakt. Volgende waarborgen worden ingevoegd in artikel 16 van het decreet:

- het informeren van een minderjarige justitiabele behoort in een eenvoudige en toegankelijke taal te gebeuren;

- een minderjarige dader heeft het recht om een persoon met ouderlijk gezag of een andere persoon die door de gerechtelijke overheid is aanvaard of aangewezen, over de opdracht van het justitiehuis te laten informeren, en zich gedurende de gesprekken met de justitieassistent door deze volwassen persoon te laten vergezellen.

Artikel 8

Dit artikel voegt een hoofdstuk 9 in dat een aantal maatregelen omvat met oog op optimalisering van de werkprocessen van de gedecentraliseerde diensten.

Artikel 9

Dit artikel omschrijft de voorwaarden voor een delegatie van taken aan een private partner, als dat noodzakelijk is om de continuiteit van het VCET te helpen verzekeren. Haar opdrachten dienen, gelet op hun aard, voortdurend, regelmatig en zonder onderbreking uitgevoerd te kunnen worden. De uitbesteding mag enkel betrekking hebben op het tijdelijk overnemen van uitvoeringstaken. Deze taken behoren nauwkeurig in een overeenkomst te worden omschreven. De personeelsleden van VCET controleren de uitvoering ervan en behouden hun beslissingsbevoegdheid. Zij blijven instaan voor essentiele kerntaken, meer bepaald de concrete invulling van het elektronisch toezicht, de begeleiding van de justitiabele in het kader van dat toezicht en de rapportering aan de opdrachtgever en/of het Openbaar Ministerie. De overdracht van operationele taken behoort in duur en frequentie beperkt te zijn. Zo kan de private partner in crisismomenten worden ingezet, met name bij grote uitval van medewerkers, zoals bij een pandemie, waardoor de continuiteit van de openbare dienst in gedrang komt. De gegevens zijn vertrouwelijk te verwerken. Conform de algemene verordening gegevensbescherming behoort met de private onderneming een verwerkersovereenkomst worden afgesloten. Het tweede lid van het artikel voorziet in een decretale grondslag om bij het uitvoeren van de gedelegeerde taken een identiteitscontrole uit te voeren bij de justitiabele aan de hand van diens identiteitskaart.

Artikel 10

Op grond van artikel 151, §1, van de Grondwet beschikken de regeringen van de gemeenschappen en de gewesten, via de federale minister van Justitie, over het recht om de opsporing en vervolging te bevelen in de aangelegenheden die tot hun bevoegdheden behoren. Zonder hieraan afbreuk te doen, introduceert dit artikel een positief injunctierecht in het kader van de strafuitvoering. Het artikel verleent de bevoegde minister van de Vlaamse Regering de bevoegdheid om, in uitzonderlijke gevallen, bevel te geven aan het Openbaar Ministerie tot aanhangigmaking van het dossier bij de bevoegde rechtbank. Dit wordt klaar en duidelijk afgebakend, meer bepaald wanneer de justitiabele bij de tenuitvoerlegging van een beslissing over een straf of maatregel (zoals toekenning van elektronisch toezicht of een voorwaardelijke invrijheidstelling)door zijn gedrag of uitlatingen een ernstig gevaar vormt voor de fysieke of psychische integriteit van de medewerkers van het VCET of de justitiehuizen. Zij zijn hierdoor niet enkel slachtoffer, bovendien verhindert dit hen om hun taken correct uit te voeren. Indien zij dit melden aan de opdrachtgever en/of het Openbaar Ministerie, en aan

deze melding uitzonderlijk geen gevolg gegeven wordt, dan kan de bevoegde minister bevel geven om bij de bevoegde rechtbank een vordering in te stellen. Zo bepaalt artikel 64 van de Wet Externe Rechtspositie van 17 mei 2006 dat, wanneer de veroordeelde een ernstig gevaar vormt voor de fysieke of psychische integriteit van derden, dit een grond vormt voor een herroeping, schorsing of herziening van een strafuitvoeringsmodaliteit. Het injunctierecht wordt op generieke wijze omschreven opdat de bevoegde minister ook over de mogelijkheid beschikt om een bevel te geven aan het Openbaar Ministerie in het kader van gelijkaardige opdrachten. De onafhankelijkheid van het Openbaar Ministerie wordt gevrijwaard: ze behoudt de vrijheid om te bepalen wat precies wordt gevorderd.

Artikel 11

Dit artikel voegt een nieuw misdrijf toe op grond van artikel 11, eerste lid, BWHI, meer bepaald het beschadigen of verduisteren van het elektronisch toezichtsmateriaal dat het VCET inzet bij de uitvoering van de opdracht. Hoewel deze feiten door sommige rechtspraak worden gekwalificeerd als een misdrijf in de zin van artikel 491 van het Strafwetboek (nl. het verduisteren of verspillen van ter beschikking gestelde goederen), ligt deze kwalificatie niet voor de hand. De opname van het misdrijf in dit decreet verhoogt de rechtszekerheid en benadrukt dat de Vlaamse Gemeenschap zwaar tilt aan deze feiten. Door de beschadiging en vervreemding van toezichtsmateriaal onttrekt de justitiabele zich niet enkel de tenuitvoerlegging van een beslissing van de gerechtelijke of penitentiaire overheid, maar wordt ook het VCET op ongeoorloofde wijze belemmerd in de uitvoering van haar taken.

Bovendien impliceert de strafbaarstelling op het Vlaamse niveau dat de bevoegde Vlaamse minister in uitzonderlijke omstandigheden een positieve injunctie kan geven aan het Openbaar Ministerie om over te gaan tot vervolging, op grond van artikel 151, §1, tweede lid van de Grondwet en artikel 11bis, tweede lid, BWHI.

Het derde lid voorziet in toetreding tot het Kaderdecreet Vlaams Handhaving van 14 juli 2023 (hierna KVH). Dat kaderdecreet is immers niet direct van toepassing op Vlaamse regelgeving.

Het KVH bevat een standaardpakket met concrete procedures voor gerechtelijke en bestuurlijke handhaving, naast een hoofdstuk met optionele figuren. Hierdoor kan de omvang van het handhavingsluik van dit ontwerp beperkt worden gehouden.

Door de keuze voor het KVH treden de toekomstige handhavers van het nieuwe misdrijf meteen toe tot een snelgroeiende groep van Vlaamse handhavers die in de nabije toekomst zullen handhaven op basis van het KVH, wat het delen van goede praktijken en andere kennis en ervaringen vergemakkelijkt. Toetreden tot het KVH vergemakkelijkt daarnaast de toegang tot het (digitaal) Vlaams Handhavingsplatform, dat zijn legistieke basis in het KVH heeft en op dit ogenblik wordt ontwikkeld door het agentschap Digitaal Vlaanderen in opdracht van het Agentschap Justitie en Handhaving. De handhaving van de ontworpen regeling kan daardoor van bij de opstart volledig digitaal verlopen, uiteraard met behoud van een papieren spoor voor de burger die daar nood aan heeft.

Gelet op de specifieke aard van het misdrijf, zal er in de regel geen aanleiding zijn tot het opleggen van publieke herstelmaatregelen, reden waarom het ontwerp er voor kiest geen herstelinstantie aan te duiden. De bevoegdheid van de toezichthouder tot het opleggen van beveiligingsmaatregelen volstaat op zich om te voorkomen dat het misdrijf opnieuw wordt gepleegd of voortgezet. Het ontbreken van een herstelinstantie zal worden gecompenseerd door de beveiligingsbeslissingen in relatie tot dit misdrijf conform artikel 67 §2, laatste lid KVH vrij te stellen van een bekrachtigingsbeslissing.

Naast de standaardbepalingen, worden drie aanvullende bepalingen van toepassing verklaard. Vooreerst de mogelijkheid tot het koppelen van probatievoorwaarden aan een opschorting of een uitstel van betaling van de administratieve geldboete. Ten tweede het van rechtswege toezichthouder zijn van de politiediensten. Het profiel van de daders van het misdrijf maakt dat politionele tussenkomst vaak noodzakelijk zal zijn. De aanduiding van rechtswege als toezichthouder geeft het operationeel kader van de politie, naast de bevoegdheden die zij ontlenen aan de Wet Politieambt en het Wetboek van Strafvordering, toegang tot de bestuurlijke toezicht- en opsporingsrechten van het KVH, met inbegrip van de mogelijkheid tot het opleggen van beveiligingsmaatregelen. Ten derde de bijzondere bepalingen inzake de uitvoering van publieke maatregelen, die in dit geval veeleer beveiligingsmaatregelen zullen kunnen zijn. Aan dergelijke maatregel kan een dwangsom gekoppeld worden, bv. indien betrokkene weigert om het toezichtsmateriaal terug ter beschikking van VCET te stellen.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

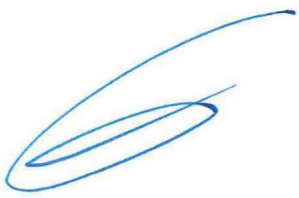

Zuhal DEMIR